

DZIENNIK WILEŃSKI

Adres Redakcji i Administracji: Dominikańska Nr. 4.

Redakcja otwarta od godz. 12-ej do 2-ej po poł.

Administracja otwarta codziennie od g. 10 do 6 wiecz., w niedziels od 1—2.

Warunki prenumeraty: Rocznie—12 mk., półrocznie—6 mk., kwartalnie—3 mk., miesięcznie—1 mk. Za przesyłkę pocztową i odnośnienie do demu ze f. miesięczna. Zmiana adresu—20 fen.

Ceny ogłoszeń: Na 4-ej stronie za wiersz drobnego druku—25 fen., nekrologi—60 fen. Ogłoszenia drobne za wyraz—5 fen. Ogłoszenia przyjmuje Administracja «Dziennika Wileńskiego» do godz. 4 po poł. Po godz. 4-ej nekrologi i inne niecierpiące zwłoki zawiadomienia przyjmuje drukarnia ks. A. Rutkowskiego, ul. Botaniczna № 7.

Numer pojedynczy kosztuje 10 fenigów.

Gazeta wychodzi codziennie—z wyjątkiem dni poświęconych.

TELEGRAMY.

(W. T. B.)

KOMUNIKAT URZĘDOWY NIEMIECKI.

Kwatera główna 10 września.

FRONT ZACHODNI.

Bitwa nad Sommą, po przedwczorajszej przerwie bojowej, toczy się w dalszym ciągu.

Atak angielski, dokonany na froncie szerokości 15 kilometr. pomiędzy Thiepvaliem i Combles, zламаł się wskutek wytrzymałości wojsk, znajdujących się pod dowództwem generałów bar. Marschalla i v. Kirchbacha. Pod Longueval i Ginchy nie zostały jeszcze zakończone walki na bliską metę.

Na odcinku Barleux — Belloy zost. li krwawo odparci przez pułki generała v. Quasta.

Na północo-zachód od Chaulnes przy oczyszczaniu niektórych części okopów, wzięliśmy jeńców i zdobyliśmy 6 karabinów maszynowych.

Na prawo od Mozy odbywały się nowe walki, na południe od fortu Thiaumont i na wschód od Fleury nieprzyjaciel, który przedarł się w niektórych miejscach, został wyparty za pomocą kontrataku.

Przeciwnik nasz w ostatnich dniach utracił w walkach napowietrznych, przeważnie nad Sommą, 9 aeroplanów, wskutek zaś naszego ognia ochronnego—3. Kapitan Böcke zestrzelił 22-go z kolei lotnika nieprzyjacielskiego.

FRONT WSCHODNI

Pomijając ponowne bezowocne ataki rosyjskie przeciwko wojskom bawarskim około wioski Stare-Czerwiszcze nad Stochodem, sytuacja na całym froncie od morza aż do Karpat nie uległa zmianom.

W Karpatach nieprzyjaciel kontynuował swe ataki. Na zachód od Szipothu pozyskał on pewną część terenu, pozatem zaś został on wszędzie odparty.

Na południe od Dorna - Vatry wojska niemieckie zetknęły się z rumuńskimi.

FRONT BAŁKAŃSKI.

Sylistrja upadła. Krwawe straty Rumunów i Rosjan w ostatnich walkach wydają się być bardzo znacznymi.

Na froncie macedońskim nie zaszły żadne wypadki o szczególnem znaczeniu.

Kwatera główna 11 września

FRONT ZACHODNI.

Front generała-feldmarszałka księcia Albrechta Würtemburskiego.

Nic nowego.

Front generała-feldmarszałka następcy tronu bawarskiego Ruprechta.

Po wielkim angielskim ataku, dokonanym dn. 9 bm., nastąpiły wczoraj bardziej ograniczone lecz silne natarcia około szosy Pozières—le Sars, oraz w kierunku odcinka Ginchy—Combles, które zostały odparte. Około Ginchy, oraz na południo-wschód od tej miejscowości zawiązały się dziś rano nowe walki. Około Longueval, oraz około lasku Leure (między Ginchy i Combles) po walkach na bliską metę, o których była mowa we wczorajszym komunikacie, wysunięte naprzód okopy pozostały w ręku nieprzyjaciela. Francuzi dokonywali daremne ataki na południe od Sommy około Belloy i Vermandovillers.

Zdobyliśmy z powrotem niektóre dnia 8 bm. przez przeciwnika zajęte domy w Bern i wzięliśmy 50 jeńców.

Front niemieckiego następcy tronu.

Czasowo ożywiła się walka artylerji na prawo od Mozy.

FRONT WSCHODNI.

Front wojsk generała-feldmarszałka księcia Leopolda Bawarskiego.

Po obu stronach miejscowości Stare Czerwiszcze atakujący ponownie znacznymi siłami Rosjanie, podobnie jak dnia poprzedniego, krwawo odparci zostali.

Front wojsk generała-kawalerji arcyksięcia Karola.

Walki między Złotą Lipą i Dnie-

stem dn. 7, 8 i 9 bm. przedstawiają się jako próby ze strony rosyjskiej, opierając się na odniesionych dnia 6 bm. zdobyciach terenu, za pomocą szybkich uderzeń przerwać się w kierunku Bursztynu i jednocześnie opanować Halicz.

Zręcznie przez hr. Bothmera pokierowana obrona udaremniła te zamiary. Rosjanie ponieśli niezwykle ciężkie straty.

W Karpatach położenie na ogół bez zmian.

FRONT BAŁKAŃSKI.

Szczególnych wypadków nie było.

Pierwszy generał-kwaternistrz Ludendorff.

KOM. URZĘD. AUSTR.-WĘGIERSKI.

Wiedeń 10 września.

FRONT WSCHODNI.

Front Rumuński.

Sytuacja nie uległa zmianom.

Front wojsk generała kawalerji arcyksięcia Karola.

Atak nieprzyjacielski skierowany przeciwko naszym pozycjom na zachód od doliny Cibo został odparty.

W Galicji Wschodniej zapanował spokój.

Pozatem nie zaszły żadne szczególne wydarzenia.

Front wojsk generała-feldmarszałka księcia Leopolda Bawarskiego.

Miejscami odbywała się cokolwiek bardziej ożywiona działalność bojowa.

Nad dolnym biegiem Stochodu nie powiodła się próba ataku ze strony nieprzyjaciela wskutek wstrzymującego ognia działowego.

FRONT WŁOSKI.

Na froncie nadbrzeżnym płaskowzgórza Karst i Tolmeński przyczółek mostowy znajdowały się w sferze silnego nieprzyjacielskiego ognia działowego.

Na poszczególnych odcinkach frontu Tyrolskiego trwa w dalszym ciągu ożywiona działalność artylerji i patroli.

Na północ od doliny Travignolo nasze wojska zniszczyły wysunięte przykrycie nieprzyjacielskie i zadały przytem znaczne straty Włochom, bez żadnych strat ze swej strony.

FRONT POŁUDNIOWO-WSCHODNI.

Nic nowego nie zaszło.

Wiedeń (11 września).

FRONT WSCHODNI.

Front Rumuński.

Na północ od Orsowy wojska nasze odparły kilka nieprzyjacielskich ataków.

Na zachód od Gyergyo i Csik front nasz został nieco cofnięty.

Front wojsk generała-kawalerji arcyksięcia Karola.

Silne ataki nieprzyjacielskie na północ doliny Złotej Bystrzycy i około Rafałowa były bez skutku. Pozatem żadnych wypadków.

Front wojsk generała-feldmarszałka księcia Leopolda Bawarskiego.

Nad dolnym Stochodem nieprzyjaciel ponowił swe gwałtowne ataki, które stopniały w ogniu naszej artylerji lub przed własnymi okopami.

Na pozostałym froncie położenie bez zmian.

FRONT WŁOSKI.

Na froncie pomiędzy Adygą i doliną Astach Włosi rozwinięli ożywioną działalność. Nasze pozycje górskie w tej okolicy były wczoraj silnie ostrzeliwane za pomocą artylerji i min. Na odcinku Monte Spil—Monte Testo odparte zostało natarcie kilku nieprzyjacielskich pułków.

Koło Posubio nieprzyjaciel w dwóch miejscach wtargnął do naszych pozycji lecz został za pomocą kontrataków wyparty. 65 jeńców zostało w naszym ręku.

Koło Monte Majo rozbił się atak nieprzyjacielski.

Na pozostałym froncie na południo-zachód niezbyt ożywiona walka artylerji trwała na kilku odcinkach.

FRONT POŁUDNIOWO-WSCHODNI.

Nad dolną Vojusą nie było wypadków.

Zastępca szefa sztabu generalnego v. Hoefler

Feldmarszałek-leutnant.

KOMUNIKAT URZĘD. BUŁGARSKI.

Sofja 10 września.

Komunikat bułgarskiego sztabu generalnego z d. 9 września.

Front Rumuński. Na brzegach Dunaju panuje spokój. Tylko w kierunku Vidinu skierowano z brzegu rumuńskiego kilka wystrzałów szrapnelowych.

Po kapitulacji Tutrakanu Rumuni ostrzeliwali miasto z lewego brzegu

Dunaju. W odpowiedzi na to nasza artylerja ostrzeliwała Oltenicę.

Posuwanie się w Dobrudży jest dalej kontynuowane z dużym powodzeniem. Nieprzyjacieli pobity, wszędzie cofa się. 6 września dywizja rumuńska, należąca do składu załogi Sylistrii, próbowała przyjść z pomocą wojskom w Tutrakanie. Około wioski Sarsanler (prawie 20 kilometrów na południo-wschód od Tutrakanu) została ona jednak zaatakowana przez nasze wojska, pobita i zmuszona do odwrotu w kierunku fortecy. Pochwyciliśmy przytem do niewoli 3 oficerów i 130 żołnierzy i zdobyliśmy 3 szybkostrzelne baterje, oraz konie i dużo materiału wojennego.

5, 6 i 7 września odbywały się zacięte walki w okolicach Dobriczu. Zakończyły się one 7 bm. po południu całkowitą porażką przeciwnika, który porzucił pole walki, ścigany przez nasze wojska. Ze strony nieprzyjacielskiej w tych walkach przyjmowały udział 61 dywizja rosyjska, rosyjsko-serbska dywizja i 19 rumuńska dywizja rezerwowa.

Na morskiem wybrzeżu panuje spokój. 5 września z nieprzyjacielskie kontrtorpedowce ostrzeliwały Kavarę i Bałczyk nie wywołując dużych strat. Zostały one odpędzone przez niemieckie hydroplany za pomocą rzucań bomb. Te ostatnie bombardowały z powodzeniem statki rosyjskie w porcie Constanza, dalej składy, rezerwoary z naftą i dworzec kolejowy. Zrzuciły one przeszło 200 bomb na port depa i koszarę w Mangalji. Na froncie macedońskim spokój.

BERLIN (9 bm.) Urzędownie. Jego Kr. Mość król Bułgarów, w towarzystwie Jego Kr. Wys. Następcy Tronu przybył do Kwatery Głównej na wschodzie w celu omówienia spraw z Jego Cesarską Mością Cesarzem. W świątyni króla znajduje się szef gabinetu eks. Dobrowicz i fligeladjutantci pułk. Stojanow, oraz major Kol-fow.

BERLIN (9 bm.) Urzędownie. Niemieckie hydroplany w południe dn. 7 września zrzuciły bombami ze skutkiem składy zboża, zbiorniki nafty i dworzec w Constanzy, oraz znajdujące się w porcie rosyjskie siły morskie. Pomimo silnego nieprzyjacielskiego przeciwdziałania wszystkie hydroplany wróciły nieuszkodzone.

LONDYN (9 bm.) (Urzędownie Reuter). Wciągu tygodnia odbywała się w Paryżu konferencja między francuskimi i angielskimi ministrami wojny oraz amunicji. Poruszone zostały również poglądy na bieżące operacje wojenne i zostały omówione metody, w jaki sposób obustronne wojskowe środki pomocnicze najkorzystniej mogą być wyzyskane. Konferencja doszła do wyników zadawalających.

BERLIN (9 bm.) «Berl. Lokalanz» donosi z Genewy, że według «Matin», szef wojsk rosyjskich przy wkroczeniu do Rumunii ogłosił oświadczenie, na mocy którego te wojska rosyjskie mają tworzyć część składową armji rumuńskiej.

PARYŻ (10 bm.) «Matin» donosi, iż rumuński minister skarbu Costinescu przybył do Boulogne.

KOLONJA (9 bm.) «Köln. Ztg.» informuje na podstawie paryskiego telegramu z Bukaresztu: Ludność Bukaresztu, a mianowicie klasy robotnicze, urządziła wielką manifestację przeciw przystąpieniu Rumunii do wojny. Zebranie, odbywające się pod gołym niebem, miało przebieg burzliwy.

Jednogłośnie powzięto uchwałę, wzywającą rząd do odwołania wypowiedzenia wojny Austrii i do nawią-

zania z powrotem stosunków przyjaznych z mocarstwami centralnymi.

KOLONJA (9 bm.) «Köln. Ztg.» donosi z Berlina: Według naszych informacji potwierdza się wieść, że niemiecki poseł w Bukareszcie von dem Busche Haddenhausen z personelem poselstwa przybył do Uleaborgu. W sprawie dalszej jego podróży do Niemiec i w sprawie wyjazdu miejscowego posła rumuńskiego trwają rokowania, które wkrótce powinny się zakończyć.

AMSTERDAM (9 bm.) Gazeta «Het Volk» komunikuje, iż wywóz chleba do Belgji został znowu pozwolony.

Ile jest frontów?

Wystąpienie Rumunii, jak to już zaznaczono, przedłużyło front ogólny na jakieś 1,200 kilometrów, z czego około 600 kilometrów przypada na front siedmiogrodzki i tyleż mniej więcej bułgarsko-rumuński.

Trudno zliczyć ile też mamy obecnie frontów z ich mniejszymi podrodzajami, odcinkami, ile teatrów wojny?

Więc przedewszystkiem front zachodni, od morza do granic Szwajcarii. Rozróżniamy tu przedewszystkiem następujące odcinki: nadmorski czyli belgijski, front Sommy, Verdunu, oraz alzacki. Jestto podział tylko w najgrubszym zarysie, w rzeczywistości dałoby się przeprowadzić bardziej ściśle jeszcze rozczłonkowanie ogólnej linii na poszczególne sektory.

Drugim frontem jest wschodni, największy. Siega on, nie licząc przerwy tworzonej przez Bułgarię, od Rygi aż do Salonik, czyli przecina łąd nasz od morza Bałtyckiego do Śródziemnego. I tu odróżniamy poszczególne odcinki: północny, który sięga od Rygi do Dźwińska, dalej ciągnie się od Dźwińska linja jezior do błot pińskich, trzeci z kolei front wołyński, dalej zaś wschodnio galicyjski, przepołowiony biegiem Dniestru, oraz Karpacki, zwrócony w kierunku Węgier. Tu kończy się front rosyjski, zaczyna rumuński pierwszy, zwrócony w stronę Siedmiogrodu, oraz rumuński drugi z Bułgarią.

Na południowym Bałkanie możemy odróżnić front gen. Sarraila, oraz drugi, albański, który się ciągnie wzdłuż rzeczółki Vojsy, oddzielając południowy skrawek Albanji, który wraz z głównym miastem Valomą broniony jest przez Włochów, gdy znacznie większa część północnej Albanji jest w posiadaniu państw centralnych.

Nareszcie wymienić należy jeszcze front włoski, który dzieli się na dwa główne odcinki: tyrolski, ogromnie niedostępny na skutek swej pozycji naturalnej, oraz nadmorski, którego głównym punktem do niedawna była Gorycja.

Poza wymienionymi europejskimi frontami, jest jeszcze niemniej obszerny zakaukaski, rosyjsko-turecki, który również przebiega na olbrzymiej przestrzeni, w licznych załomach, od morza Czarnego, wcinając się w terytorjum perskie i dalej na południe. Pomijamy też rozliczne tereny kolonialne zwłaszcza afrykańskie.

Oczywiście na tej olbrzymiej, wiele tysięcy kilometrów wynoszącej przestrzeni, nie toczy się jednocześnie walka z jednakowym napięciem. Tylko niektóre z tych frontów, lub też ich odcinków są chwilowo «uprzywilejowane».

Tak więc obecnie na froncie zachodnim odbywa się jedna z najkrwawszych bitw w obecnej wojnie na stosunkowo niezbyt długim odcinku Sommy.

Na wschodzie do niedawna najwyższe zainteresowanie budził front wołyński, gdzie jednak od pewnego czasu jakgdyby zapanował zastój, natomiast z niezmiernym napięciem toczą się walki na froncie wschodniogalicyskim, w kierunku Lwowa. Front karpacki, do niedawna jeden z ważniejszych, obecnie nie wykazuje znaczących zmian.

Rumunja posiada dwa olbrzymie fronty, równej mniej więcej rozciągłości: jeden siedmiogrodzki oraz drugi bułgarski.

O ile wnosić można, Rumunja rzuciła główne swe siły w kierunku Siedmiogrodu, odnosząc tu pewne terytorjalne korzyści.

Natomiast obronę frontu południowego prawdopodobnie spuściła głównie na Rosję, nie spodziewając się zresztą z tej strony agresywnych kroków Bułgarii, gdyż przypuszczała, że Bułgaria aż nadto zajęta jest swym frontem salonickim.

Otóż te przypuszczenie właśnie jak najdotkliwiej zawiodło Rumunję, Podczas gdy bowiem wojska rosyjskie, które przed formalnym wypowiedzeniem jeszcze wojny przeprowiły się przez Dunaj, miały posuwać się wzdłuż wybrzeża morskiego prawdopodobnie aż do skutku, t. j. aż do Konstantynopola — Bułgarii, łącznie ze swymi sprzymierzeńcami, uderzyli powyżej, forsując jeden z najważniejszych przyczółków na Dunaju — Tutrakan, który stanowi niejako pierwszą zaporę do stolicy państwa — Bukaresztu.

Takim sposobem utworzył się jakgdyby «kontredans» wojenny. Gdy wojska rosyjsko-rumuńskie posuwać się miały w kierunku południowym — bułgarskie zaskoczyły je śmiałym rzutem w kierunku północnym.

Neutralne pośrednictwo pokojowe.

Ostatnie wypadki na Bałkanach — jak komunikuje «Vorwärts» — wywarły znamienne wpływy na nastroje politycznych w Stanach Zjednoczonych. Świadczy o tem cały szereg artykułów w gazetach amerykańskich umieszczonych, z pomiędzy których przytaczamy poniżej treść artykułu wstępnego Williama Hearst'a w «American».

Wojna europejska — pisze wspomniany autor — może się przeciągać w nieskończoność, jeśli mocarstwa walczące otrzymywać będą od Stanów Zjednoczonych broń, amunicję i pieniądze na wzajemne mordowanie się. Dostarczanie krajom walczącym pieniędzy i amunicji jest nietylko rzeczą szkodliwą i niehumanitarną, ale także nierozsądną i dla Ameryki szkodliwą.

Zgładzenie lub osłabienie rasy białej będzie tylko powodem do wywyższenia się rasy żółtej. Hearst przytacza w dalszym ciągu argumenty pewnego angielskiego ekonomisty o groźącym kryzysie wypłacalności w Anglii, a nawet o możliwości rewolucji i zawieszeniu wszelkich wydatków, jeśli wojna dalej trwać będzie.

Argumentacja tego znanego publicysty amerykańskiego jest bardzo charakterystyczna dla zachowania się amerykańskiego świata finansowo-przemysłowego wobec zagadnień wojennych. W argumentacji tej niema ani powoływania się na zasady etyczne, ani na prawo międzynarodowe, ani na zasadę narodowościową.

Z amerykańską szczerością zagadnienie wojny i pokoju zostało postawione jako zagadnienie uregulowania rachunku z Japonją.

Dalsze prowadzenie wojny, według poglądu Amerykanów, wzmacnia nad-

zwyczajnie stanowisko polityczne i gospodarcze Japonji i wytwarza dla Stanów Zjednoczonych «żółte niebezpieczeństwo». Następnie zaopatrywanie państw walczących w pieniądze i amunicję poczyną być uważane za interes ryzykowny. Wprawdzie wojna napędziła do Ameryki mnóstwo pieniędzy, ale sfery przemysłowe amerykańskie nie mają zaufania do tego powodzenia. Pierwsza bowiem wiadomość o rozpoczęciu rokowań pokojowych wywołała nadzwyczajny przewrót w przemyśle amerykańskim. Drugim niebezpieczeństwem dla przemysłu amerykańskiego jest obawa bankructwa odbiorców amunicji.

Nic dziwnego, że wobec tych nastrojów amerykańskich Stany Zjednoczone stały się mniej uprzejme wobec Anglii i że poczynają być tam znowu omawiane projekty pośrednictwa pokojowego.

Dookoła wojny.

Asquith na froncie nad Sommą.

Biuro Reutersa donosi, iż z angielskiej kwatery głównej komunikują pod datą 9 b. m., że angielski prezes ministrów Asquith bawił dni kilka w okręgu ofensywy angielskiej nad Sommą i wymienionej daty opuścił ten front.

Czemu gen. Sarrail zwleka z podjęciem ofensywy?

Gazeta włoska «Popolo d'Italia» zaznacza, iż w Rzymie są bardzo zaniepokojeni niemiecko-bułgarskimi postępami w Dobrudży i żądają, aby gen. Sarrail, o ile to tylko jest możliwym, podjął ofensywę przeciwko Bułgarom na froncie macedońskim.

Jeszcze większe podniecenie z powodu bezczynności gen. Sarraila panuje we Francji.

Jak donoszą z Genewy do «Berl. Lokal. Anz.», «Figaro», «Echo de Paris» i inne pisma paryskie dają wyraźnie do zrozumienia gen. Sarrailowi, że byłoby rzeczą pożądaną udanie się przezeń na urlop w celu odpoczynku.

Znany Hervé pisał w swej «Victoire» jeszcze przed zdobyciem Tutrakanu, że opinja publiczna we Francji od kilku dni wyraża się pogardliwie niemal o działalności Sarraila. Byłoby niesprawiedliwym w stosunku do Sarraila, gdyby przedwcześnie zaczęto twierdzić, że on nie dorósł do powierzzonego mu zadania, nie mając dokładnych danych co do stosunku liczebnego obydwóch stron i nie mając planu kampanji gen. Sarraila. Bułgarii zresztą nie są tak słabym przeciwnikiem, jak przypuszczano. Rosjanie będą musieli skierować setki tysięcy przeciwko Bułgarom, ażeby ich pokonać.

Pod wrażeniem zdobycia Tutrakanu przez Bułgarów Hervé zapytuje w swem piśmie «Victoire», cóż powiedzą na to sprzymierzeńcy, gdzie są Portugalczycy, czyż mały kontyngens włoski będzie wszystkim, na co Włochy zdobyły się, czy Anglicy i nadal będą beużytecznie utrzymywać swe wojska w Egipcie, zwłaszcza zaś, czy Rosjanie nie uczynią wysiłku, równoznacznego niemieckiemu. Dzisiaj front bałkański jest niewątpliwie głównym frontem, na którym odniesione zwycięstwo potężnie wzmocniłoby koalicję, gdyż otwarcie komunikacji pomiędzy morzem Śródziemnym a Rosją umożliwiłoby Rosji otrzymywanie dział i amunicji od zachodnich sprzymierzeńców wzamian za ludzi i zboże.

O ileby sprzymierzeńcy nie potrafili wykorzystać interwencji Rumunii

i w kilka tygodni, najwyżej zaś kilka miesięcy nie zgębniliby Bułgari, w takim razie we francuskiej opinii publicznej nastąpiłoby ogromne rozczarowanie.

«Petit Parisien» podaje w artykule wstępnym, że 250,000 Rosjan i 60,000 Serbów od strony Reni maszeruje na Bułgarję. Wojska te prawdopodobnie przyłączą się do armji rumuńskiej. Wspomniane pismo żąda od rosyjskiego dowództwa wyprawę od razu na Konstantynopol, a nie na Sofję, aby jeszcze przed nastąpieniem zimy Dardanele były otwarte dla komunikacji Rosji z morzem Śródziemnem.

Jedno z najważniejszych pism francuskich, «Temps», pisze w sprawie sytuacji obecnej, że sprzymierzeńcy muszą temu przeszkodzić, by nadzieje nieprzyjacielskie na bliskim Wschodzie nie odżyły na nowo. Dotychczas istnieć jedna tylko droga dla koalicji, a mianowicie wspólnego przedsięwzięcia na wspólnym łącznym froncie. Warunek ten nigdy nie był tak koniecznym, jak w obecnym okresie operacji wojennych. Sarrail nie powinien dłużej zwlekać z atakiem na Bułgarów.

Zwłoka na tym froncie, od której może być zależne rozwiązanie wojny Bałkańskiej, o ile nawet nie wojny światowej naogół, nie może być w żaden sposób usprawiedliwiona.

Z Bazylei donoszą do «Berlin. Morgenpost», że na podstawie ukrytych domyslników w prasie francuskiej zyskuje się określone wrażenie, że Sarrail ustąpił już ze stanowiska naczelnego wodza armji salonickiej lub też ustąpi w najbliższej przyszłości.

Według przypuszczeń gazety «Oeuvre» gen. Gourund jest kandydatem na jego stanowisko.

Według «Berl. Tag.», do gazety włoskiej «Secolo» piszą z Salonik, że włoska opinia publiczna winna być cierpliwsza w sprawie podjęcia ofensywy przez Sarraila. Należy zważyć jakie olbrzymie trudności ma armja do zwalczania w postaci budowy dróg i kolei.

Pozatem wskutek ostatniej bułgarsko-niemieckiej ofensywy musiała uleść zmianie cała sprawa zaopatrywania armji w żywność i amunicję. Dalej, obecnie jest najniebezpieczniejszy czas pod względem malarji. Wreszcie skoordynowanie wojsk sprzymierzonych wskutek ich różnorodności, również jest bardzo trudnym zadaniem.

Do «B. Z. am Mittag» donoszą z Hagi, iż w tamtejszych kołach dyplomatycznych twierdzą, iż trudna do wytlómaczenia zwłoka ze strony gen. Sarraila co do rozpoczęcia ofensywy, jest spowodowana niewystarczającymi zapasami amunicji.

Wskutek tego Lloyd George udał się do Paryża, aby skłonić rząd francuski do dostarczenia amunicji, potrzebnej wojskom angielskim, z zapasów francuskich.

Na Bałkanach.

W sprawie stanowiska Grecji.

Do «Daily News» donoszą z Aten pod datą 7 września, że jest jeszcze rzeczą wątpliwą, co uczyni Grecja. Do niedawna jedno z państw koalicyjnych pragnęło uwięzić przyłączenie Rumunii do koalicji przez drugie powodzenie i dążyło do tego, aby Grecja również przyłączyła się do koalicji. Co najmniej jednak dwa z pomiędzy państw koalicyjnych są przeciwne temu, aby Grecja była zmuszona do powzięcia decyzji i pragną, aby ta decyzja była pozostawiona samej Grecji.

Jak donoszą ze Sztokholmu do «Berl. Lokalan.» «Riecz» komunikuje, iż petersburskie koła dyplomatyczne otrzymują stale bardzo wyczerpujące ale sprzeczne komunikaty [co do sytuacji w Grecji].

Tak na przykład otrzymano wiadomość, że mocarstwa zachodnie dały do zrozumienia rządowi greckiemu, iż o ile Grecja zachowa neutralność, winna się liczyć z utratą terytorjum po zawarciu pokoju na rzecz innych krajów bałkańskich.

Według poglądu rosyjskich dyplomatów, jak zaznacza «Riecz» niewyraźna sytuacja będzie długo jeszcze trwać, gdyż niepodobna wytrącić rządu greckiego ze stanowiska neutralnego.

Pismo angielskie «Manchester Guardian» pisze w artykule wstępnym, iż upadek Tutrakana jest złym początkiem kampanji nad dolnym biegiem Dunaju. Najgorsze zaś w upadku Tutrakana jest to, że fakt ten nie wpłynie na szybkie powzięcie decyzji przez króla Konstantyna i grecką partję wojskową.

Według wiadomości z Sofji, gazety ateńskie donoszą, że jak oświadczył prezes ministrów Zajmis delegacji notablów macedońskich, nim obecny gabinet będzie u steru władzy, nie może być mowy o nieporozumieniu pomiędzy Grecją a Bułgarją.

Gazeta sofjska «Mir» donosi z Aten, iż posłowie koalicji już zażądali, aby rząd grecki ustalił linję w razie przekroczenia której przez Bułgarów wojska greckie wystąpią przeciwko nim.

Niemcy.

Z powodu pożyczki.

Sprawą ogłoszonej świeżo piątej niemieckiej pożyczki wojennej bardzo żywo zajmuje się prasa niemiecka wszelkich odcieni, zaznaczając jak wielkie znaczenie dla przebiegu walki ma taki «fundament miliardów».

Jednocześnie donosi też telegram o znaczniejszych milionowych subskrybcjach poczynionych już przez niektóre miasta niemieckie z Berlinem na czele, przez instytucje finansowe i t. p. Z tego powodu rząd i prasa niemiecka przewidują jako wynik obecnej pożyczki ponowne «zwycięstwo miliardów», opierając swe nadzieje na dwóch głównych czynnikach, jakimi są «praca i oszczędność».

Ponownie zwraca się uwagę na tę okoliczność, że Niemcy jedne z pośród państw walczących same produkują wszystko, co potrzebują do prowadzenia wojny, podczas gdy ich przeciwnicy za te same produkty płacić muszą miljardy zagranicy.

W Niemczech utworzyło się jak gdyby koło, którem obiega pieniądź: państwo otrzymuje od swych obywateli gotówkę w formie pożyczki, o płaca tą gotówką producentów, którzy z kolei wydają pieniądze po części za materiały surowe, po części jako opłatę robotnikom, po części zaś zwracają je rządowi w formie podatków.

Wydatki zaś na potrzeby życia bieżącego wpływają do kieszeni niemieckiego rolnika, rzemieślnika lub kupca. Tym sposobem tłumaczy się powstawanie w czasie wojny olbrzymich fortun i ogólny wzrost oszczędności.

Wojna bowiem dla pozostałych w domu nie tylko dała niograniczone pole pracy, ale jednocześnie zmusza ich do oszczędności, a co najważniejsza nauczyła wyzyskiwać takie źródła, które dotychczas bezużytecznie się marnowały.

Tu wskazuje się na takie przy-

kłady jak użytkowanie pokrzywy do tkanin, wyzyskiwanie azotu z powietrza w rolnictwie i t. p.

Dalej wskazuje się na olbrzymie wartości jakie przedstawiają niemieckie przedsiębiorstwa państwowe: koleje, kopalnie, leśnictwo i t. p., które stanowią mają gwarancję wszelkich długów państwowych.

W szczególności zaś podkreślają, że terytorjum niemieckie dotychczas tak dobrze jak nie zostało bezpośrednio dotknięte stopą wojny, dlatego też na polach spokojnie dojrzewać może plon, a w licznych fabrykach bez przerwy trwa praca.

Zdaniem pism niemieckich to są przyczyny, dla których Niemcy potrafili w czasie obecnej wojny złożyć 36 miliardów i opierają nadzieje na pomyślny wynik ostatniej swej pożyczki.

Anglja.

Obowiązkowa służba wojskowa po wojnie.

Jak donosi «Lok. Anz.», kongres związków zawodowych angielskich powziął uchwałę, aby po wojnie zażądać zniesienia wszystkich praw o obowiązkowej służbie wojskowej. Przedstawiciele związków oświadczyli, że w razie oporu rządu w tym względzie robotnicy są gotowi na wywołanie generalnego powszechnego sztrajku w Anglii.

Ze świata.

Chiny i Japonja.

Z Nowego Jorku donoszą, że stosunki między Chinami i Japonją zwracają na siebie wyteżoną uwagę całej Ameryki. Oczekiwaniem jest, że informacje o umowie rosyjsko-japońskiej, które nadeszły poufnie do departamentu państwa, skłonią rząd Stanów Zjednoczonych do zwrócenia uwagi wielkich mocarstw na niebezpieczeństwo, grożące Chinom.

Informacje te stwierdzają zerwanie przez Rosję i Japonję zasady «drzwi otwartych» w Chinach oraz, że umowa japońsko-rosyjska zagraża całości republiki chińskiej.

Żądania, które postawiła Japonja Chinom z powodu zajęć w Czengkiotungu, wkraczają w naczelną prawa Chin do południowej Mandżurji i Mongolji. Miejscowi urzędnicy japońscy twierdzą, że z okazji tej prawa Amerykanów nie zostaną pogwałcone.

Konferencja ministrów państw północnych.

Z Kopenhagi donoszą urzędownie, że zgodnie z uchwałą co do współdziałania państw północnych, która zapadła na naradzie królów tych państw w Malmö, i wzorem konferencji ministrów w Kopenhadze, 19 września w Chrystjanji mają się spotkać duński prezes ministrów i minister spraw zagranicznych, norweski prezes ministrów i minister spraw zagranicznych oraz szwedzki prezes ministrów i minister spraw zewnętrznych. Duńscy i szwedzcy ministrowie jako goście króla norweskiego będą bawić przez ten czas w pałacu królewskim.

Spotkanie to, jak to urzędownie jest zaznaczone, ma być nowym wyrazem dążeń państw północnych do współdziałania ku ochronie ich praw i interesów, jako państw neutralnych oraz zachowania przez nich lojalnej i bezpartyjnej neutralności.

Poznańskie.

Poznański Komitet niesienia pomocy, na którego czele stoją ks. arcybiskup Dalbor i Ludwik hr. Mycielski, ogłosił sprawozdanie za ubiegłe półrocze. Dochody Komitetu w tym okresie wyniosły 2,775,929 marek. Złożyły się na nie w głównej mierze fundusze, zebrane w Państwie Niemieckim w t. zw. dniu polskim (1,423,055 marek), zasiłki Komitetu z Vevey (383,357 m.) i ofiary społeczeństwa wielkopolskiego (około 700 tys. marek). Wraz z remanentem na 31 grudnia r. z. ogólny kapitał doszedł do 3,452,991 marek.

Rozchody jednak wyniosły poważną sumę 2,842,662 marek i 1000 rubli.

Pozostało zatem w kasie Komitetu niewiele.

Również zmniejszyły się wpływy. Komitet widział się zmuszonym od lipca zmniejszyć zapomogi do 200 tys. marek miesięcznie. Ale gdy zapomoga w tej wysokości wypłaconą zostanie we wrześniu, środki zostaną wyczerpane i akcja pomocnicza ze strony Komitetu Poznańskiego skończy się.

W końcu sprawozdania obywatele, którzy powołali do życia i prowadzili tę instytucję, zwracają się do ogółu wielkopolskiego z takim wezwaniem:

«Czas więc doprawdy wielki, aby całe nasze społeczeństwo poczuło się znów do takiej ofiarności, jakiej już niejednokrotnie dało dowody. Jeżeli tak pięknie rozpoczęte dzieło nie ma być przerwane, jeżeli nie chcemy na to pozwolić, aby znów głód się szerzył, aby zmarniała lub wymarła przyszłość narodu — pokolenie najmłodsze, to śpieszmy z ofiarną pomocą».

Za to, cośmy dotychczas zdziałali, wywołaliśmy wdzięczność u naszych od losu dotkniętych współbraci. Cóż by o nas dziś pomyśleli, gdybyśmy mieli ich opuścić?»

WIADOMOŚCI URZĘDOWE.

Kurs pieniężny w Ob. Ost.

Kurs urzędowy 1 rb. = 1,90 marek.
Kurs rubla w operacjach bankowych:
100 rb. = 190 marek (proponowano)
100 rb. = 194 marek (sprzedawano)
Stopa procentowa kasy pożyczkowej 60/0.

OBWIESZCZENIE.

W celu wykonania prac reparatornych i oczyszczenia głównego rozdzielczego punktu instalacji elektrycznej w dn. 13, 14 i 15 bm. w czasie od od g. 6 do 8 rano prąd elektryczny w całej sieci miejskiej będzie przerywany. W wymienionym czasie miejska elektrownia nie będzie dostarczała energii elektrycznej.

Wilno, 5 września 1916 r.
Niemiecki Naczelnik Miasta
POHL.

OBWIESZCZENIE.

Zgodnie z § 14 Rozporządzenia o podatku przemysłowym i od nieruchomości z dn. 3 stycznia 1916 r. dla okręgów rosyjskich podległych władzy Naczeln. Dow. Wschodu podaje się do ogólnej wiadomości, że lista rozłożenia podatków na klasę I przemysłową od dn. 13 bm. w ciągu dwóch tygodni jest do obejrzenia w oddziale podatkowym przy ul. Dominikańskiej № 2 w godzinach biurowych.

Rozłożenie dotyczy tych obowiązanych do podatku, którzy zameldowali swe zakłady po dn. 10 maja 1913 r.

Przeglądanie listy dozwolone jest tylko tym osobom osobiście, którzy do podatku są obowiązani i posiadają kwit o zameldowaniu swego zakładu.

Rozłożenie pozostaje obowiązującym nawet w tym wypadku, kiedy opodatowany listy nie przeglądał.

Wpłacanie podatku winno nastąpić w kasie miejskiej za pierwsze półrocze 1916 r. natychmiast, a za półrocze drugie dn. 1 października bież. r.

Skargi na rozłożenie podatku składać można w ciągu 4 tygodni po upływie terminu opłaty u Naczelnika Miasta.

Wilno, 9 września 1916 r.
Niemiecki Naczelnik Miasta
POHL.

LISTA

jeńców wojennych, pochodzących z Wilna i okolicy.

D. c.

Obóz jeńców Arys.

(niżej wymienieni pochodzą z Wilna):

Burbur Jan,	Anuszewski Kazimierz,
Orłowiec Jan,	Kottan Andrzej,
Minkus Antoni,	Borowój Stefan,
Michlin Dominik,	Subotkiewicz Michał,
Michniewicz Stanisław,	Kowalewski Walerjan,
Junnif Adolf,	Szeszko Antoni,
Sienkiewicz Grzegorz,	Narwicz Antoni,
Szyrkow Nikifor,	Dubicki Józef,
Marszałkiewicz Franc.,	Bawtrel Iwan,
Wojnowski Wacław,	Rudkowski Wasyli,
Chojnowski Jan,	Korobocz Stefan,
Judny Ignacy,	Szyszek Józef,
Berec Jakób,	Malinowski Andrzej,
Petrokaues Jan,	Podlecki Władysław,
Reut Jan,	Rodziewicz Kazimierz,

Rutkowski Walerjan, Szatkowski Adam,
Walentinow Aleksy, Wollejko Wincenty,
Wereczenko Wiktor, Michałowski Bronisław
Bitow Józef, Maszewicz Piotr,
Czyrkowski Antoni, Kamieniecki Heras,
Kulkes Szolem, Korobok Józef,
Nowodworski Błażej, Owsianka Bolesław,
Rosochacki Walerjan, Żurawski Adam.

(z gubernji wileńskiej):

Żukowski Jan, Żelicki Kazimierz,
Biaś Józef, Bukiel Marcin,
Bisutkiewicz Jan, Gdanowski Włodzim.,
Jermałkiewicz Bolesław, Kałasznikow Feodosij,
Machalewicz Artemijusz.
(C. d. n.)

KRONIKA

KALENDARZYK.

Dziś: Imienia NMP
Jutro: Bulojuszka.
Pojutrze: Podwyższenie Św. Krzyża.
Wschód słońca—o g. 5 m. 49.
Zachód słońca—o g. 5 m. 55.

WIADOMOŚCI KOŚCIELNE.

W kaplicy po-Franciszkańskiej obecnie ustalono następujący porządek nabożeństwa: codziennie Msza św. o godz. 7 rano, w piątki o godz. 8-jej. W niedzielę i święta—o godz. 9 i pół, po Mszy krótka nauka.

Z WILNA.

— Krótki przewodnik Trzeolego Zakonu św. Franciszka z Assyżu X. L. Ż. Nakładem księgarni J. Zapasnik. Wilno 1916 r. Druk ks. A. Rutkowskiego w Wilnie, str. 98. Cena 60 f.

Oprócz konstytucji Leona XIII papieża o reformie trzeciejszej Reguły franciszkańskiej, tudzież samego tek-

stu zreformowanej Reguły, książka ta zawiera ostatni wykaz odpustów i przywilejów, udzielonych lub ponowionych za pontyfikatu Leona XIII i Piusa X, jak również oparte na przepisach prawa kanonicznego i rozporządzeń papieskich zasady kierownictwa Tercjarstwem. To czyni ją wielce pożyteczną i niezbędną, zwłaszcza dla duchowieństwa parafialnego i urzędników kongregacji tercjarskich; a dodany w końcu krótki Rytuał tercjarski jeszcze więcej podnosi praktyczną wartość dzieła.

Ks. H. K—wicz.

— Z Pol. T-wa Rzemieślniczego. Wobec braku obecnie stałego teatru polskiego u nas nie mała przysługą oddają przedstawienia amatorskie. To też wszelkie produkcje sceniczne polskie należy powitać z uznaniem.

Oczywiście produkcje owych nie możemy mierzyć tą miarą, jakąśmy zwykli stosować do artystów zawodowych.

Koło dramatyczne Polskiego T-wa Rzemieślniczego, jak sama nazwa wskazuje, zostało zorganizowane z młodzieży rzemieślniczej. Pracę organizacyjną wzięła na siebie p. I. Dubowikówna i, trzeba przyznać, że wywiązała się z niej dobrze. Za zasadę tych przedstawień przyjęto zupełne pamięciowe opanowanie ról, to też sztuki są grywane bez suflera.

W ubiegłą niedzielę w sali b. Klubu Polskiego odegrano komedię w 3-ach aktach A. hr. Fredry (syna) p. t. «Mentor». Było to spróbowanie po raz pierwszy swych sił w większej komedji obyczajowej. Pomimo pewnych usterek znać było w grze postęp. Należałoby tylko więcej grać, a mniej recytować.

Na zakończenie wystąpił po raz pierwszy publicznie chór mieszany, wyćwiczony wprawną ręką p. A. Wyleżyńskiego. Chór wykonał bardzo ładnie szereg melodji swojskich. Opuszczało się salę pod miłym wrażeniem pieśni polskiej. F. O.

— Z Bystrzycy. Od prezesa Bystrzyckiego Komitetu Niesienia Pomocy Ofiarom Wojny, otrzymujemy z prośbą o wydrukowanie co następuje: Na Bystrzycki Komitet N.P.O.W. wpłynęły w sierpniu następujące ofiary. Polskie Towarzystwo N. P. O. W. 350 m., Bolesław Jaworowski 2 m., Helena Misiunówna

1 m., Gabrjel Szyszko 2 m., Ludwik Chomiński 50 m., Beziemiennie 2 m., Beziemiennie 1 m., Na komitetowy przytułek sierocy w Trokienkach: Helena Kalenkiewiczowa 8 sztuk odzieży.

Prezes Komitetu Jan Kalenkiewicz.

Trokieniki, 5 września 1916 r.

— Komendantura Milicji Miejskiej prosi, aby następujące osoby zgłosiły się do Komendantury Milicji we własnym interesie: Wojciechowski Gustaw, Warkowska Stefania, Bugajliskis Feliks, Jurewicz Michalina, Kozłowska Marjanna, Komaszko Franciszek, Muśnicka Aleksandra, Jarzyna Ludwika, Witus.

— Pożar. W niedzielę rano, około g. 6 i pół, wybuchł przy ul. Połtawskiej w d. № 29 pożar. Zapaliły się wiazania dachowe. Przypuszczalnie przyczyną pożaru była tajna gorzelnia, urządzona w jednym z mieszkań. Z tego powodu zaarrestowano właściciela owego mieszkania niejakiego Izaaka Gordona. Akcja ratunkowa trwała krótko, gdyż ogień wczesnie dostrzeżono i w porę przybył ratunek. (o)

— Sąd doraźny. W niedzielę na Lipówce niejakiego Abrama Berota sąsiedzi, podejrzewając go o usiłowanie skradzenia koguta, tak dotkliwie zbili kijami, iż musiano się uciekać do pomocy Pogotowia ratunkowego, gdyż Berot otrzymał kilka ran w głowę. (o)

— Z Pogotowia. W ubiegłym tygodniu, t. j. od dn. 4 do 10 bm., Pogotowie ratunkowe było czynne w 77 wypadkach, w tej liczbie było 45 wyjazdów karetki na miasto i 32 opatrunki na stacji. (o)

— Niedoreczone listy Minna Achrapp, Beile Schabad, Stankiewiczowa dla J. Urbax nowicz, Petronela Andruszkiewicz, Hugo Herz, S. Bermann, ksiądz Jesukiewicz, Witold Gelawski, Nochim Porte, Maria Bilawska, Abo Kagan, Sch. Friedman, Lea Katz, Mardche Brudne.

Wystawa Wileńskich Domów Pracy

UL. WIELKA Nr. 43.

Stała wystawa z demonstracjami i sprzedaż wyrobów rękodzielniczych. Z wysyłką także do Niemiec. Wystawa otwarta codziennie od 9—1 i od 3—7. We wtorki zamknięta. We środę, sobotę i niedzielę koncert w restauracji od 4—7.

BANK WSCHODNI

Dla Handlu i Przemysłu.

ODDZIAŁ WILEŃSKI UL. WIELKA 66.

(Ostbank für Handel und Gewerbe).

Przyjmuje jeszcze do 13 września włącznie

asekuracje rosyjskich premjówek II emisji 1866 roku od wylosowania 1/4 września 1916 r.

za opłatą 30 marek.

950

PAPIEROSY

„PRAWDA“

i „MALINA“

10 szt. 20 fen.

odznaczające się łagodnym i przyjemnym aromatem.

Spróbujcie a przekonacie się.

Fabryka tytoniu

„I. L. SZERESZEWSKI“ A. T., Grodno.

951

1000

nowych żel. faozek po

21 m. — p. St.

Motyki około 3 1/2 kg.

2,50 m. — p. St.

Szpadle № 3 0,58 m. — p. St.

Łopaty № 3 lub № 5

0,62 m. p. St.

Piły do drzewa 1200 m/m.

dług. 2,20 m. p. St.

Piły stolar. 900 m/m. dług.

1,50 m. p. St.

Wszelkie nowe materiały bez

braków, narzędzie rozmaitego

rodzaju, maszyny, windy, pompy etc.

REZERWOARY.

NOSKOWSKI & JELTSCH

KRÓLEWIEC, Kantstr. 2.

Adr. tel. Baubedarf Königsbergpr.

Mieszkanie

5 pokoi, kuchnia i oświetlenie gazowe, do wynajęcia zaraz. Dowiedzieć się: Trocka 13—1, od 10—12 lub 2—4. Tamże małe mieszkanie po 2 pokoje. 946

Opieki nad mieszkaniem

bezpłatnie poszukują dwie kobiety przyzwoite. Wiadomość w Sekretarjacie Polsk. T-wa Pomocy Ofiarom Wojny. Zawalna 2.

Opal

wyborowy bierwionami i szczerpany wyjątkowo suchy. Kasztanowa 3—9, od g. 10—12. 930

ZASZCZYCENI UZNANIEM JEGO ŚWIĄTOBLIWOŚCI PAPIEŻA PIUSA X 4 złote medale i inne nagrody.

Artystyczne wykonanie fotografii, portretów, grup i t. p. w zakładzie i na wyjazd.

Nadworni fotogr. szacha Br. BUTROWSCY, Wilno, Bazyljaska 5. Fotoemalowe broszki, spinki etc. Wszelkie nowości! 865

PAPIERY PROCENTOWE I KUPONY

• także cenności kupując. Józef Kędzierski, Bonifratska (Siemionowska) 2-2. 910

348 Hamburgska Loteria Państwowa.

Ciągnięcie I klasy

11 i 13 października.

1.000.000

Premie

500 000

300 000

Główne wygrane

200.000

100.000

90.000

Proponuję na nią losy klasowe

1/8 1/4 1/2 1/1

1.25 2.50 5.— 10.—

Na wszystkie 7 klas kosztują

1/8 1/4 1/2 1/1

25.— 50.— 100.— 200.—

Przesyłka i lista kosztują 25 f. extra.

Emil Zarucke

koncesjowany przez państwo główny kolektor

Bergedorf b. Hamburg. 32

Dr. Braszewski

wyjechał z miasta na parę dni. 949

2 mieszkania,

każde po 8 pokoi, z elektrycznością, do wynajęcia. Dowiedzieć się: Wielka 35—4, od 2—4. 945

SYROP CUKROWY

biały i funt 1,30 f.
brązowy 55 f.
karmelki od 2,—

poleca „Fortuna“, Wileńska 20. 954

Nieszczęśliwa

kobieta, wydalona z posady, bez żadnych środków do życia, błaga szanowne społeczeństwo o pomoc i pracę; dotychczas pracowała w biurze. Oferty w Administracji «Dziennika Wileńskiego» dla S. G. № 832.

Służbę

poleca kantor służących P. Wojewódzkiego, Ś-to Jerska 9. 953

Introligator

B. Aleksandrowicz Tatarska 11, przyjmuje roboty w zakres fachu wchodzące.